Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 7. 5. 2013, sp. zn. 4 Tdo 412/2013, ECLI:CZ:NS:2013:4.TDO.412.2013.1

Číslo: 68/2013

Právní věta:

Jestliže obhájce podal za obviněného odvolání proti výroku o vině i trestu, ale obviněný, jehož způsobilost k právním úkonům nebyla omezena, poté výslovně omezil své odvolání jen proti výroku o trestu, přičemž s ohledem na jím vytýkané vady odvolací soud výrok o vině nepřezkoumával, ani jej nebyl povinen přezkoumat (§ 254 odst. 2 tr. ř.), pak dovolání obviněného směřující proti výroku o vině je nepřípustné (srov. č. 20/2004 Sb. rozh. tr.).

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 07.05.2013

Spisová značka: 4 Tdo 412/2013

Číslo rozhodnutí: 68

Číslo sešitu: 9

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Řízení o dovolání

Předpisy: § 265a a násl. tr. ř.

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Z o d ů v o d n ě n í :

Obviněný R. K. byl rozsudkem Okresního soudu v Kroměříži ze dne 9. 10. 2012 sp. zn. 1 T 64/2012 uznán vinným zločinem týrání osoby žijící ve společném obydlí podle § 199 odst. 1, 2 písm. d) tr. zákoníku, jehož se dopustil tím, že přibližně od 8. 9. 2011 do 4. 4. 2012 v O., okres K. v místě společného bydliště v domě č.p. 50 soustavně a se stupňující se intenzitou pod vlivem alkoholických nápojů, které denně ve značné míře požíval, slovně i fyzicky napadal svou invalidní matku H. K., která byla pro onemocnění páteře ztíženě pohyblivá, a to především tím způsobem, že jí vulgárními výrazy nadával, urážel ji, vyhrožoval jí zabitím, v noci ji bezdůvodně budil, požadoval po ní různé úsluhy, znemožňoval jí dívat se na televizi, kterou jí vypínal či přepínal, přikazoval jí sedět v křesle, bral jí peníze, za které nakupoval alkohol, vyhazoval ji z domu, kdy za tímto účelem i několikrát přivolal zdravotnickou záchrannou službu, aby matku odvezla, matku pohlavkoval a postupem času i bil pěstmi, kdy tato z něj měla strach a jeho chování těžce psychicky nesla, přičemž v domě ve dvou případech zasahovala i přivolaná policejní hlídka, která R. K. ze společného obydlí vykázala, neboť:

– dne 2. 3. 2012 v odpoledních hodinách matku vulgárně urážel, vyhrožoval jí, že ji stejně jednou zabije, přičemž rozbíjel nábytek, kdy dechovou zkouškou provedenou téhož dne v 18.31 hodin bylo v jeho dechu zjištěno 3,46 promile alkoholu a následně byl eskortován do protialkoholní záchytné stanice k vystřízlivění.

– dne 2. 4. 2012 kolem 8.00 hod. ráno matku vzbudil, požadoval po ní, aby mu ubalila cigaretu, a když odmítla, hodil po ní pantoflí, kterou jí zasáhl pod levé oko, čímž jí způsobil rozsáhlý hematom.

Za to byl obviněnému podle § 199 odst. 2 tr. zákoníku uložen trest odnětí svobody v trvání čtyřiceti dvou měsíců, k jehož výkonu byl podle § 56 odst. 2 písm. c) tr. zákoníku zařazen do věznice s ostrahou. Taktéž mu bylo podle § 99 odst. 2 písm. b) tr. zákoníku uloženo ochranné ambulantní protialkoholní léčení.

Proti uvedenému rozhodnutí podali obviněný a jeho matka H. K. odvolání, která Krajský soud v Brně, pobočka ve Zlíně usnesením ze dne 13. 12. 2012 sp. zn. 6 To 537/2012 zamítl podle § 256 tr. ř.

Proti cit. usnesení krajského soudu podal obviněný prostřednictvím svého obhájce dovolání, jež opřel o dovolací důvody vymezené v ustanovení § 265b odst. 1 písm. g), l) tr. ř.

Dovolatel nejprve poukazuje na to, že odvolací soud přezkoumával rozhodnutí okresního soudu pouze ve výroku o trestu, s poukazem na sdělení obviněného při vazebním zasedání konaném dne 29. 11. 2012, kde měl uvést, že své odvolání směřuje toliko do výroku o trestu. Jednalo se však pouze o upřesnění jeho dřívějšího podání. Proti rozsudku okresního soudu ale podal samostatné odvolání i obhájce obviněného a to do výroku o vině i trestu. Toto odvolání obhájce obviněného nikdy nevzal zpět ani částečně a v důsledku toho je dovolatel přesvědčen, že odvolací soud měl přezkoumat napadený rozsudek i ve výroku o vině, což neučinil. V tomto postupu shledává procesní pochybení odůvodňující dovolání podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř.

Dále pak poukazuje na svědectví paní K. s tím, že její výpověď nemusela být správně pochopena a interpretována soudy, kdy skutková podstata týrání osoby ve společné domácnosti nebyla naplněna již jeden měsíc po návratu obviněného z výkonu trestu. Teprve v období od února 2012 lze hovořit o zlém nakládání s vyšším stupněm hrubosti, které matka obviněného vnímala jako těžké příkoří a kdy se projevilo psychické týrání a následně i fyzické ataky. Obviněný se proto domnívá, že nebyl naplněn znak kvalifikované skutkové podstaty podle § 199 odst. 2 písm. d) tr. zákoníku, spočívající v dlouhodobosti takového činu. Pokud byl skutek v napadeném rozsudku takto posouzen, je napadené usnesení rozhodnutím spočívajícím na nesprávném právním posouzení skutku ve smyslu § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř.

Dovolatel se taktéž domnívá, že i když se vůči poškozené obviněný dopouštěl neadekvátních ataků, občas i za použití násilí menší intenzity, tak jeho celkové jednání nenabylo takové míry intenzity a komplexní povahy, a zároveň nemělo na poškozenou takový dopad, aby jej bylo možno právně kvalifikovat jako týrání ve smyslu § 199 odst. 1 tr. zákoníku. Popsané jednání ve všech zjištěných formách totiž nemuselo dosáhnout vyššího stupně bezcitnosti a hrubosti, aby jej bylo možno právně posoudit způsobem, jak to učinil soud prvního stupně a po něm i odvolací soud.

V závěru podaného dovolání proto navrhl, aby Nejvyšší soud usnesení Krajského soudu v Brně, pobočky ve Zlíně, ze dne 13. 12. 2012, č.j. 6 To 537/2012-214 zrušil a podle § 265l odst. 1 tr. ř. tomuto soudu přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

K podanému dovolání se písemně vyjádřila státní zástupkyně Nejvyššího státního zastupitelství. Ta nejprve zrekapitulovala obsah rozhodnutí obou soudů nižších stupňů i podaného dovolání. Dále pak

rozebrala zákonné podmínky, za nichž je možné uplatnit dovolací důvody podle § 265b odst. 1 písm. g), l) tr. ř.

K těmto pak ohledně uplatněných námitek ze strany obviněného prohlásila, že v postupu odvolacího soudu nelze shledat jakékoli pochybení, neboť odvolací soud vycházel z výslovného projevu vůle obviněného, kdy tento odvolání podal pouze proti výroku o trestu odsuzujícího rozsudku. Obhájce sám nemá samostatné odvolací právo, neboť to je odvozeno od práv obviněného. Odvolacímu soudu nevznikla povinnost přezkoumat výrok o vině ani na základě odvolání matky obviněného, neboť i ta své odvolání směřovala též pouze proti výroku o trestu. Uplatněné námitky spočívající ve zpochybnění správnosti postupu odvolacího soudu, jelikož nepřezkoumal výrok o vině rozsudku soudu prvního stupně, tak jsou podle státní zástupkyně zjevně neopodstatněné.

Pokud jde o další z uplatněných dovolacích důvodů, tak státní zástupkyně má za to, že nejsou způsobilé jej obsahově naplnit, neboť mají povahu vad skutkových, přičemž zde rozhodně nelze dospět k závěru o extrémním nesouladu mezi skutkovým zjištěním a právním posouzením věci. Státní zástupkyně pak rovněž nesouhlasí s námitkami obviněného, pokud zpochybňuje naplnění znaku týrání podle § 199 odst. 1 tr. zákoníku a poukazuje na prokázané jednání obviněného v rozsudkem vymezené době, které znak týrání bez jakýchkoli pochybností naplňuje. I v tomto ohledu tak pokládá námitky obviněného za zjevně neopodstatněné.

V závěru svého vyjádření státní zástupkyně navrhla, aby dovolání obviněného bylo podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítnuto, a to v neveřejném zasedání v souladu s ustanovením § 260r odst. 1 písm. a) tr. ř. (správně podle § 265r odst. 1 písm. a/ tr. ř.).

Nejprve je třeba v obecné rovině uvést, že obviněný je podle § 265d odst. 1 písm. b) tr. ř. osobou oprávněnou k podání dovolání (pro nesprávnost výroku rozhodnutí soudu, který se jí bezprostředně dotýká). Podané dovolání splňuje náležitosti obsahu dovolání podle § 265f odst. 1 tr. ř., obviněný je podal prostřednictvím svého obhájce, tedy v souladu s ustanovením § 265d odst. 2 tr. ř., ve lhůtě uvedené v § 265e odst. 1 tr. ř. a na místě určeném týmž zákonným ustanovením.

Kromě toho se ale Nejvyšší soud musel především zabývat otázkou, zda je dovolání obviněného přípustné. Podle § 265a odst. 1 tr. ř. lze napadnout dovoláním pravomocné rozhodnutí ve věci samé, jestliže soud rozhodl ve druhém stupni a zákon to připouští. Ustanovení § 265a odst. 2 písm. a) – h) tr. ř. potom taxativně vymezuje, která soudní rozhodnutí se pro účely řízení o dovolání považují za rozhodnutí ve věci samé. Podle § 265a odst. 2 písm. h) tr. ř. lze podat dovolání mimo jiné proti rozhodnutí, jímž byl zamítnut nebo odmítnut řádný opravný prostředek proti rozsudku nebo usnesení uvedenému pod písmeny a) až g). Takovým rozhodnutím ve smyslu tohoto ustanovení je nepochybně též usnesení odvolacího soudu učiněné podle ustanovení § 256 tr. ř., proti němuž konkrétně dovolatel brojí.

V podaném dovolání byl namítnut dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř., který lze uplatnit, pokud bylo rozhodnuto o zamítnutí nebo odmítnutí řádného opravného prostředku proti rozsudku nebo usnesení uvedenému v § 265a odst. 2 písm. a) až g), aniž byly splněny procesní podmínky stanovené zákonem pro takové rozhodnutí nebo přestože byl v řízení mu předcházejícím dán důvod dovolání uvedený v písmenech a) až k). Z dalšího obsahu dovolání je pak zřejmé, že dovolatel spatřuje pochybení v postupu a následném rozhodnutí soudu druhého stupně o zamítnutí odvolání, přičemž nepřezkoumal rozsudek soudu prvního stupně rovněž ve výroku o vině, neboť tento výrok je zatížen vadou ve smyslu dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., tedy že toto rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku.

Podle ustáleného názoru Nejvyššího soudu ale dovolatel může napadat podaným dovoláním rozhodnutí odvolacího soudu pouze a výhradně v tom rozsahu, v jakém byl tento soud oprávněn

přezkoumat, event. změnit rozhodnutí soudu prvního stupně (srov. rozh. č. 20/2004 Sb. rozh. tr.). Tomu je třeba rozumět tak, že pokud např. odvolání bylo podáno pouze proti oddělitelnému výroku o trestu, odvolací soud je sice oprávněn přezkoumat a případně i změnit odvoláním nenapadený výrok o vině, ale pouze tehdy, pokud k tomu má důvod, tj. dospěje-li k závěru, že výrok o trestu je vadný v důsledku nesprávného výroku o vině. Pokud takový závěr neučiní, nemá ani důvod odvoláním nenapadený výrok o vině přezkoumávat.

Z odůvodnění napadeného usnesení Krajského soudu v Brně, pobočky ve Zlíně i z obsahu přezkoumávaného trestního spisu sp. zn. 1 T 64/2012 je patrné, že obviněný R. K. i jeho matka H. K. shodně podali odvolání pouze proti výroku o trestu předmětného rozsudku okresního soudu. Obviněný své původní písemné podání, v němž kromě toho napadal též výrok o uložení ochranného opatření (protialkoholního ambulantního léčení), ve vazebním zasedání konaném u odvolacího soudu dne 29. 11. 2012 výslovně upřesnil v tom smyslu, že odvolání podává výhradně proti výroku o trestu (viz č. l. 194 spisu). U tohoto zasedání byl přítomen i obhájce obviněného, který vzal zmíněný projev vůle obviněného na vědomí a ve veřejném zasedání konaném dne 13. 12. 2012, kdy byla u krajského soudu projednávána podaná odvolání, své vystoupení při přednesu a odůvodnění odvolání koncipoval tak, že je obviněným podáváno pouze do výroku o trestu (viz č. l. 210 spisu). Odvolací soud pak také svoji přezkumnou činnost soustředil výhradě na odvoláními napadený výrok o trestu v rozsudku okresního soudu, když zjevně nepokládal za potřebné se zabývat též odvoláními nenapadeným výrokem o vině, jenž zjevně pokládal za učiněný v souladu se zákonem.

Vzhledem k tomu co bylo uvedeno, obviněný mohl uplatnit své dovolací námitky pouze proti výroku o trestu, případně proti průběhu řízení, které mu předcházelo. V podaném dovolání ale obviněný neuplatnil dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř., ani jiný zákonný důvod, související s rozhodováním odvolacího soudu o uložení trestu. Pokud uplatnil dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., tak jeho námitky též nesměřovaly proti uloženému trestu z hmotně právních pozic (např. že mu měl být uložen souhrnný či společný trest), ale výhradně proti výroku o vině, konkrétně proti tomu, zda jednáním obviněného byly naplněny zákonné znaky týrání a dlouhodobosti zločinu podle § 199 odst. 1, 2 písm. d) tr. zákoníku. Jak ale vyplynulo shora, takové námitky směřující proti výroku o vině účinným způsobem obviněný uplatnit nemohl, jelikož je nenamítl v podaném odvolání a odvolací soud nedospěl k závěru, že by i za této procesní situace bylo nutné využít jeho oprávnění k přezkoumání odvoláním nenapadeného výroku o vině.

Pokud pak dovolatel poukazuje v dovolání na okolnost, že odvolání proti rozsudku soudu prvního stupně podal samostatně obhájce obviněného, a to nejen proti výroku o trestu, ale i proti výroku o vině a tudíž odvolací soud byl povinen přezkoumat napadený rozsudek i v tomto výroku a pokud tak neučinil, nepostupoval podle zákona, tak nelze než uvést, že se dovolatel mýlí.

V této souvislosti je nutné zdůraznit, že obhájce obviněného je v trestním řízení nadán poměrně širokými právy zastupovat obviněného včetně podávání opravných prostředků (viz § 41 odst. 2 tr. ř.), ale vždy se tak musí dít v souladu s vůlí obviněného. Jediné případy, kdy tomu tak být nemusí, vyplývají z ustanovení § 41 odst. 4 a § 247 odst. 2 tr. ř., podle nichž může obhájce svá oprávnění včetně podání odvolání vykonávat i proti vůli obviněného a to pokud je obviněný zbaven způsobilosti k právním úkonům nebo je-li tato jeho způsobilost omezena. Z přezkoumávaného trestního spisu ani z dovoláním napadených rozhodnutí soudů nižších stupňů ale neplyne, že by v projednávaném případě taková situace nastala. Obhájce obviněného proto nebyl oprávněn podávat odvolání v rozsahu, který nebyl souladný s vůlí obviněného, jenž tuto projevil již ve shora zmíněném vazebním zasedání před odvolacím soudem v tom smyslu, že jeho odvolání směřuje výhradně do výroku o trestu.

Vzhledem k výše uvedenému, kdy bylo shledáno, že obviněným uplatněné námitky proti výroku o vině v rámci dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. nebylo možné vůbec uplatnit a

námitky proti výroku o trestu v rámci tohoto dovolacího důvodu zmíněny nebyly, muselo být zároveň konstatováno, že dovolací důvod podle ustanovení § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř. nemohl být ve spojení s dovolacím důvodem podle písm. g) taktéž v dovolání uplatněn.

Pokud tedy, jako v tomto případě, bylo dovolání podáno v rozsahu a způsobem výše uvedeným, Nejvyššímu soudu nezbylo, než takové dovolání obviněného označit za nepřípustné a odmítnout je podle § 265i odst. 1 písm. a) tr. ř. Tímto způsobem také o podaném dovolání obviněného R. K. bylo rozhodnuto a to v neveřejném zasedání (viz § 265r odst. 1 písm. a/ tr. ř.).